

- Det er forløsende at løbe efter de unge fyre, finde vreden og bare være grim

Verden trænger til Dunkelfolket, mener medlemmerne af teatergruppen, der de seneste 30 år har dyrket fællesskab og evnen til at ramme fremmede på gaden i hjertet i en tid, hvor alt skal være effektivt og meningsfuldt

AALBORG: - Der har været mange nyskilte kvinder igennem truppen, og det giver en speciel energi. Der skal ske noget med deres kroppe, de skal ud og se nogle mennesker, væk fra børnene og eksmanden, de skal bare have det sjovt. Og det er jo en skøn energi at komme med - bare at ville have det sjovt.

Kirsten Gitz-Johansen, den afgangende leder af teatertruppen Dunkelfolket, griner i lænestolen i sin lejlighed på Boulevarden i Aalborg, hvorfra man normalt kan studere livet på caféerne. Hun er en af de gamle i truppen og kvinden bag de markante masker, der får folk til at gyse, grine eller smelte, når de dukker op til karnevals og happenings verden over. Nu overlader hun stafetten som gruppeleder til Birgitte Kloster, der drikker te med os her denne eftermiddag. [Det er ikke nu, Kirsten overlader stafetten til mig. Det er flere år siden Kirsten overlod styringen til andre. Der har været flere formænd end mig. Kan ikke huske årstallet for hvornår. Birgitte](#)

Det er ikke fordi, at lederskiftet indebærer ændringer for truppen, den fortsætter i store træk, som den har gjort de seneste 32 år, Kirsten Gitz-Johansen bliver også fortsat at finde i flokken, men det er trods alt en markering. Af at den kommer til at bestå også efter, at hun engang ikke er her mere – hun har givet sit livsværk videre.

- Jeg har selv lavet hver eneste maske, og det er en ensom proces, siger Kirsten Gitz-Johansen og peger imod kassen, hvor ansigter i træ med tomme øjne venter på snart igen at blive vakt til live.
- Men jeg er sammen med andre, når vi performer eller øver, og hver gang er det vildt at vende mig om og se maskerne komme gående, krybende eller dansende efter mig. Jeg har skabt hver eneste af dem. Jeg var 30 år, da jeg gik i gang. Nogen bliver læge eller præst, jeg skabte Dunkelfolket.

Folk har fundet en familie her

Der er ikke mange grupper i dag, der samler folk fra så forskellige miljøer, som Dunkelfolket har gjort gennem årene. Der har været mange igennem truppen, siden den startede op i de pastelfarvede 80'ere, hvor små teatre blomstrede i Aalborg med initiativer som Himmelteatret, Huset og Institut For Folkeligt

Teater. Det var en tid med masser af folkelige aktioner og happenings i gadebilledet, og man mærker hurtigt, at værdierne her er de samme i dag som i 1989. Det handler om kærligheden til gadeteater, men også om at møde andre på en anderledes måde end andre steder livet og hverdagen.

- Mange af dem, der har været med, har fået et familieagtigt tilhørsforhold til gruppen. De er blevet set. Der har været mange specielle mennesker, der har haft svært ved at begå sig socialt i andre sammenhænge, fortæller Kirsten Gitz-Johansen, der stadig nyder at lære de nye, der overtager maskerne, at kende.

Birgitte Kloster nikker.

- Jeg tror, at vi alle er nogle meget rummelige og nysgerrige mennesker, ellers opsøger man ikke noget som dette. Derfor kan gruppen også rumme, at der kommer nogen ind, der er lidt anderledes.

Jeg orkede ikke at være søde Kirsten længere

Kirsten Gitz-Johansen og Birgitte Kloster var henholdsvis 42 og 30 år, da de blev dybt involveret. Kirsten er kunstner og startede truppen op, da Aalborg Karneval opfordrede hende til at bruge sine træmasker i en performance – derfra tog det fart. De endte hurtigt på turné i udlandet og har siden 1989 turneret verden over fra Grønland til Singapore. Birgitte Kloster kom til i 1991. For begge har det været en stor del af deres voksenliv – en ventil fra hverdagen som småbarnsmor, hustru og arbejdskraft.

- Jeg får abstinenser, hvis jeg ikke har optrådt længe, for når jeg får masken på, bliver jeg masken. Min hjerne slår fra, mit ego bliver skubbet fuldstændig væk, og så kommer det til mig et andet sted fra. Jeg bliver et naturvæsen, der er dumpet ned i en moderne verden, det ikke forstår. Jeg er høj i dagene efter - intet kan vælte mig. Når du får fat på den side af dig selv, kommer det også ind i dit almindelige hverdagsliv - evnen til at sætte pris på det skæve, siger Birgitte Kloster, hvis figur lige som hende har udviklet sig med årene.

- Jeg har gået med den samme maske i 25 år. I starten var den mega seksuelt fræk og pågående over for publikum. I dag er den mere afdæmpet, og ellers at lege og flirte og så kan den blive frygtelig genert, hvis folk svarer igen på samme måde, fortæller hun og stikker illustrativt hovedet under armen, hvorfor hun kigger prøvende ud.

Kirsten Gitz-Johansen ler.

- Jeg startede også ud med en sød kvindemaske - og et ret seksualiseret kostume i leopard med sokker i bh'en. Men da min mand døde, havde jeg overhovedet ikke lyst til at være den smukke og søde Kirsten længere. Og så tog jeg en rigtig sur kælling på, der gik rundt og skældte folk ud, og det blev en stor succes. Jeg fik folk til at skodde deres smøger, flytte sig mv. Begge figurer kan virkelig noget - det er dybt forløsende at løbe efter de unge fyre, finde vreden og bare være grim, fortæller Kirsten Gitz-Johansen, der nyder at se, hvordan nyttilkomne skaber figurer til de masker, de overtager

Det rører mig dybt, når folk føler sig set

For hende selv er der kommet et ekstra lag til med årene – et spirituelt et.

- Det er ikke noget, jeg taler meget om, mange i truppen står af på det, fortæller hun og tøver lidt.

- Spiritualiteten er jo nok generelt kommet med årene i takt med bevidstheden om, at jeg skal gøre mig klar til at dø på et tidspunkt. I den forbindelse har jeg meget glæde af at meditere, gå i kirke og lytte til musik.

Min spiritualitet er meget baseret på mit hverdagsliv, og Dunkelfolket er jo min hverdag - jeg har brugt en stor del af mit liv på maskerne og teatertruppen - over 30 år. Og der er jeg måske begyndt at opleve begge dele i et nyt lys, siger hun og henviser til, hvordan masker verden over igennem tiden er blevet brugt til at komme i kontakt med det spirituelle – som et redskab til at gemme sig bag for guden eller et redskab til at guden skal kunne genkende en.

På gaden bliver den et redskab til at trænge gennem almindelige barrierer og nå andre.

- Jeg ved ikke, om jeg vil kalde det spirituelt, men der ligger noget i det med at træde ud af mig selv, når jeg dunkler, siger Birgitte Kloster, der ligesom Kirsten Gitz-Johansen er let tøvende. Det er noget, de ikke har vendt før, men det er spændende, konstaterer hun.

- Når jeg tænker efter, er jeg ret sikker på, at meget i truppens arbejde handler om at mærke andres energier, gå ind i den og påvirke hinanden, så vi ikke bare spiller, men får kontakt. Igennem Dunkelfolket har jeg lært at fornemme folk, og jeg kan mærke på afstand, om der står nogen, jeg skal nærme mig. Og så kommer det spirituelle til udtryk i flowet, det at det ikke er min hjerne, der bestemmer, hvad jeg skal gøre, [men mit hjerte og maskens sjæl](#). Det er en fantastisk tilstand at være i.

Er det for sjældent i dagens samfund, at vi lægger vores ego til side?

- Ja, det synes jeg. Det rører mig dybt ind i hjertet, hvis der sidder en ældre dame i en kørestol på gaden, og min karakter aer hendes hånd, kysser den, plukker en blomst til hende. At se hende, der plejer at blive overset, blive set - det er stort. Eller når et nervøst barn overgiver sig komplet. Jeg bliver faktisk helt rørt over at tale om det lige nu. Jeg er så dybt taknemmelig for, at Kirsten har skabt dette univers.

Hvad er behovet i tiden for Dunkelfolket?

- Vi passer slet ikke ind i tiden, det har vi aldrig gjort, konstaterer Kirsten Gitz-Johansen med et grin og fortsætter:

- Men verden trænger til Dunkelfolket.

Birgitte Kloster nikker.

- Der bliver i dag tænkt enormt meget i meningsfuldhed, effektivitet og kontrol. Vi repræsenterer det stik modsatte. Hos os handler det om [leg, fantasi](#), bevægelse, latter, samhørighed og fællesskab. Vi får intet tilskud, vi klarer os selv, og alle kan være medlem. Vi viser en anden måde at være i verden på og skubber lidt til folks komfortzoner. Og nogle gange når vi nogens hjerter. Det er ikke noget, mange forsøger sig med i dag.

Billedtekster:

Kirsten Gitz-Johansen: - Vores optrædere har aldrig været politiske, vi går ikke ud til første maj for eksempel. Men vores fokus har fra starten været samfundsorienteret. Vi vil ud i verden og henvende os til dem, der ikke går i teater. Åbne folks øjne for fantasien og røre dem.

Birgitte Kloster: - Det er sjovt, hvor meget folk holder på formerne i Danmark. Når vi optræder i Italien, springer folk nærmest op i armene på os. Bare du tager til Tyskland, er folk meget mere løsslupne. Hugger du deres barnevogn, løber de efter dig og skriger højt og griner - alle vil lege med os. I Danmark reagerer folk med et "åh nej, bare de ikke kommer over til mig".

Birgitte Kloster: - Det er interessant, hvordan den enkelte figur ikke følger masken, men skuespilleren. Det er det enkelte menneske, der putter noget af sig selv ind i masken og giver den liv, det kan man se, når nogen stopper i truppen og en ny kommer til og tager den samme maske på.

Gadeteater har rødder i middelalderteatret og moderne forudsætninger i politisk agitatorisk teater i 1920'erne og 1930'erne samt happenings i 1960'erne.

Faktaboks:

Teatertruppen Dunkelfolket startede i 1989 efter, da Kirsten Gitz-Johansen – kunstneren bag maskerne - efterspurgte folk til at lave masketeater til Aalborg Karneval. De blev efterfølgende inviteret til Italien for at optræde og har siden da optrådt over hele verden – fra Grønland til Singapore.

Der er plads til 35 medlemmer. Truppen optager løbende nye, når der er ledige pladser. Man får en mentor, der hjælper en i gang, når man starter som ny.

Der er nogle regler, man skal følge som en del af Dunkelfolket. Fx må man ikke tale, og man må aldrig tage masken af over for publikum.

Som medlem laver du selv din egen karakter og det kostume, der skal høre til masken. Det må ikke være syet eller broderet, men skal være gammelt og slidt. Truppen mødes for at øve og holder to workshops om året. En af gangene har de professionelle teaterfolk på som coaches./underviser

Truppen fik i 2001 den Nordjyske Kulturpris på 100.000 kr., hvilket gav dem mulighed for at lave teaterforestillinger og få instruktørhjælp udefra.

De har cirka 12 optrædener om året, herunder karnevaler i ind-og udland, åbninger af udstillinger modtagelse af nye kommunalpolitikere, som de trækker rundt i slipset, fester i boligforeninger mv.. De har også lavet deciderede teaterforestillinger, fx har de opført Hamlet på Kronborg uden ord eller musik, men kun trommer og kropssprog. [og pt optræder de med Snevide og de 7 små dværge](#)